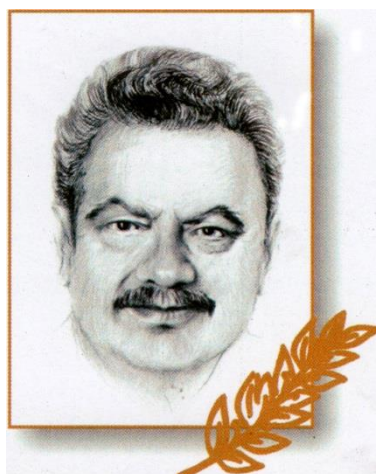

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Філологічний факультет
Кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць

Випуск 13

Рівне – 2023

УДК: 81. Л 59
ББК: 81.2 Укр.

Затверджено до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 28 вересня 2023 року)

Рецензенти:

Лесюк М. П., доктор філологічних наук, завідувач кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Ніколасенко Л. І., кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу слов'янських мов Інституту мовознавства імені О. О. Потебні;

Деменчук О. В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Редакційна колегія:

Адах Н. А., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Архангельська А. М., докт. філол. н., професор кафедри славистики (секція україністики) Університету ім. Ф. Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка);

Вокальчук Г. М., докт. філол. н., професор кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Вокальчук Є. Л., канд. пед. н., доцент, завідувач навчально-методичного кабінету Рівненського економіко-технологічного коледжу НУВГП;

Волос Н. П., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*гол. ред.*);

Гаврилюк Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Кірілкова Н. В., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Кузьмич О. О., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Максимчук В. В., канд. філол. н., доцент, завідувач кафедри української мови і літератури НУ «Острозька академія»;

Медведь В.В., здобувач ступеня в/о PhD кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Мороз Л. В., канд. філол. н., професор, завідувач кафедри іноземних мов РДГУ;

Ніколайчук Г. І., канд. пед. н., професор, декан філологічного факультету РДГУ;

Ричагівська Ю. Є., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ (*заст. гол. ред.*);

Совтис Н. М., докт. філол. н., професор, завідувач кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ;

Шкарбан Т. М., канд. філол. н., доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука РДГУ.

Л 59 **Лінгвістичні студії молодих дослідників**: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. Вип. 13. 2023. 226 с.

До збірника увійшли статті студентів і магістрантів, аспірантів, кандидатів і докторів філологічних наук. У працях розглянуто актуальні питання граматики сучасної української мови, лексикології, неології, лінгводидактики.

Для викладачів, аспірантів, студентів-філологів, учнів шкіл.

Відповідальна за випуск – канд. філол. наук, доцент Н. П. Волос.

Видання здійснено в межах наукового проєкту кафедри української мови імені професора К. Ф. Шульжука Рівненського державного гуманітарного університету «Лінгвістичні студії молодих дослідників».

Савицька Катерина

(Науковий керівник – Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, професор)

**СЛОВОТВОРЧИСТЬ ВАЛЕНТИНИ ЛЮЛІЧ ТА НАТАЛІЇ ДЕМЕДЮК
ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2023 РР.
(ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ)**

У статті здійснено комплексний аналіз лексичних новотворів представників сучасного історико-літературного контексту Рівненщини. Проаналізовано частотність уживання неологізмів різних частин мови. Описано засади створення словника новотворів й укладено словник-реєстр індивідуально-авторських неологізмів Валентини Люліч та Наталії Демедюк.

Ключові слова: *авторський лексичний новотвір, експресивне забарвлення, неографія, неолексема, неологія, okazionalizm, словотворчість, словник.*

The article carries out a comprehensive analysis of lexical innovations of representatives of the modern historical and literary context of the Rivne region. The frequency of use of neologisms of different parts of the language is analyzed. The principles of creating a dictionary of innovations are described, and a dictionary-register of individually authored neologisms of Valentina Lyulich and Natalia Demediuk is compiled.

Key words: *author's lexical innovation, expressive coloring, neography, neolexema, neology, occasionalism, word creation, dictionary.*

У неології нові мовленнєві одиниці, які знайшли своє функційно-семантичне вираження, зокрема в художніх текстах, називають

оказіоналізмами. Вони своєрідно увиразнюють мовлення та експресивно забарвлюють текст.

Помітний внесок до розвитку літературної мови, насамперед поетичного лексикону, здійснюють також сучасні письменники Рівненщини, поетичні тексти яких відображають світобачення та мовлення мешканців українського Полісся.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що творча діяльність Валентини Люліч та Наталії Демедюк представлена значною кількістю новотворів в українській поезії XXI ст. та ще не обиралася об'єктом наукових досліджень, зокрема в лексикографічному аспекті. Ґрунтовний аналіз АЛН сучасних поетів Рівненщини дасть змогу з'ясувати вплив інтра- й екстралінгвальних чинників на конструювання новотворів як специфічних репрезентантів локальної мовно-поетичної картини світу, схарактеризувати роль словотворчості рівненських авторів в еволюції індивідуально-авторської номінації в українській поезії у період російської агресії й оцінити їхній внесок у збагачення поетичного лексикону.

Дослідженням питання різновидів індивідуально-авторських словотворень займались українські та закордонні мовознавці (Г. М. Вокальчук, Ж. В. Колоїз, О. А. Стишов та ін.). У широкому значенні нові слова учені розподіляють на дві неологічні групи: мовні, що перебувають в активному вжитку широким колом носій, та індивідуально-авторські, що набувають незвичного семантичного значення у контексті автора [1; 9–11, с. 77].

Оскільки процес творення нових слів – невпинний, то питання типології авторських новотворів є центральним об'єктом дослідження лінгвістичних студій. Для з'ясування природи okazіональних слів науковці передусім враховують словотвірну модель і лексико-семантичне наповнення. Відтак єдиної загальноприйнятої систематики АЛН у неології поки не існує, серед основних причин – різні підходи науковців до вивчення й опису

новостворених одиниць та використання автором нових словотвірних моделей.

У словотворчій практиці Валентини Люліч виявлено 115 новотворів, відмінних за лексико-граматичним рівнем. Найбільше поетеса вдається до формування іменників – 85 лексем (*веселун-ведмідь, дотиконезалежність, ніжнопір'інохмара*), значним за обсягом є творення прикметників – 13 лексем (*неопрадавній, холодно-сивий*) та дієприслівників – 9 лексем (*самозалишивши, самовідродивши*). Незначними за кількістю є творення дієслів – 4 лексеми (*звідоснити, лоскотати-хотіти*), прислівників – 4 лексеми (*щожиття, тотемно*), поодиноким є творення дієприкметників – 1 лексема (*долезболений*).

Подібне за чисельністю генерування неолексем спостерігається у словотворчості Наталії Демедюк. У творчому доробку поетеси виявлено 45 неологізмів, з-поміж них найбільше іменників – 25 одиниць (*біль-біда, люди-моноліти*) та прикметників – 12 одиниць (*нон-стоп-божsevільний, осінньо-привітний*), значно меншим за кількістю є творення дієслів – 6 одиниць (*застигати-завмерти, згоріти-спалахнути*) та прислівників – 2 одиниці (*приречено-щемно*).

На сучасному етапі розвитку неології та неографії практикують упорядкування загальних словників, які демонструють лексику, яка притаманна носіям визначеного періоду або місцевості, напр., «Короткий словник авторських неологізмів в українській поезії ХХ століття», укладений Г. М. Вокальчук (2004), «Короткий словник авторських лексичних новотворів поетів Рівненщини» В. В. Максимчука (2007) та ін.

Актуальним наразі постає укладання загального словника неологізмів сучасних письменників, поетичне мовлення яких збагачує систему мову новими лексемами, до складу словника входять також інновації рівненських авторів – Валентини Люліч та Наталії Демедюк, поетична спадщина яких

демонструє розмаїття нових слів, напр.: *вінчально-білий, люди-поезії, поглядобезкінечність, спільножиттєдотичність, холодно-сивий* та ін.

Однією з перших спроб залучення неологізмів сучасних поетів Рівненщини до мовознавчого аналізу та словникового представлення є «Словник авторських лексичних новотворів Валентини Люліч та Наталії Демедюк». У словнику представлено 160 неологізмів.

Словник укладений згідно з сучасними вимогами до лексикографічного опису авторських неологізмів, який увійде до електронного ресурсу зведеного «Словника авторських лексичних новотворів в українській поезії ХІХ–ХХІ сторіч» та підготовкою до друку персональних словників авторських неологізмів.

До реєстру словника увійшли неологізми різних частин мови. Реєстрові слова наведені в початкових формах, традиційних для певних частин мови. Так, іменникові новотвори подано в називному відмінку однини, у множині зафіксовано лише складені найменування, форма однини яких зумовлює зміну значення слова, напр.: *люди-романи, дотики-слова, люди-моноліти, очі-оазиси*.

Прикметникові й дієприкметникові інновації зафіксовані в називному відмінку чоловічого роду, напр. **Недóспано-осі́нньо-ті́хий**, прикм., *Нехай голосять журавлями зрання / Недоспано-осінньо-тихі ночі*. Дієслівні неологізми наведені в неозначеній формі зі збереженням категорії виду, напр. **Звiдноснiти**, дієсл., *Звідноснило все у відносному світі...* Прислівникові й дієприслівникові АЛН зафіксовані в традиційній незмінній формі, напр.: **Тiхо-бóсо**, присл., *Ходить вересень тихо-босо, / де не стань – там усе стерня*. (НД1:17 # ~2017).

Отже, неологізми в поетичному мовленні Валентини Люліч та Наталії Демедюк поєднують у собі хвилю думок, почуттів, асоціацій і збагачують словниковий склад української мови новими високохудожніми словами, що потребують подальшого ґрунтовного дослідження.

Література

1. Вокальчук Г. М. Оказіональні лексичні новотвори в українській поезії ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2009. 40 с.
2. Вокальчук Г. М. Українська індивідуально-авторська неографія: стан і перспективи [Електронний ресурс]. *Вісник Дніпропетровського ун-ту. Серія «Мовознавство»*. Дніпропетровськ, 2011. Вип. 17, т. 1. URL : http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/vdpu/Movozn/2011_17_1/article/5.pdf.
3. Колоїз Ж. В. Основні підходи до систематизації неологічного матеріалу. *Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : материалы IV Международной научной конференции (Днепропетровск, 9–10 апреля 2009 г.)* / [сост. Т. С. Пристайко]. Днепропетровск : Пороги, 2009. С. 17–21.
4. Максимчук В. В. Словотворчість сучасних поетів Рівненщини : монографія / за ред. Г. М. Вокальчук. Острог : Вид-во Нац. уні-ту «Острозька академія», 2015. 386 с. (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 7).

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ДИНАМІКА ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ТА
ІНШИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Волос Наталія, Воробієвська Яна. ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВИ ТВОРІВ ІРЕНИ КАРПИ.....	4
Гуменюк Яніна. ЗВЕРТАННЯ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ГІРНИКА.....	13
Дубенчук Аліна, Мельник Наталія. СКЛАДНОПІРЯДНЕ РЕЧЕННЯ В МОВОСТИЛІ ЮРІЯ ВИННИЧУКА: СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА.....	21
Саджайя Діана. ПОВТОР ЯК СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНА ДОМІНАНТА В ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ СТУСА.....	27
Шкарбан Тамара, Сачковська Юлія. СИНТАКСИЧНІ ПАРАМЕТРИ ПРОЗИ ДАРИ КОРНІЙ.....	34

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИЧНА СИСТЕМА МОВИ В ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКАХ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ
ВИЯВАХ

Бортнік Віра. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ НАЗВ ОСІБ ЧОЛОВІЧОЇ І ЖІНОЧОЇ СТАТІ В МОВІ СУЧАСНИХ МЕДІА.....	44
Веремчук Ольга. ОСОБЛИВОСТІ СТИЛІСТИЧНОЇ ТРАНСПОЗИЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	49
Власюк Іванна. АНАЛІЗ ІСТОРІЇ БЛІНГВІЗМУ В УКРАЇНІ ТА ВПЛИВ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ НА ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ.....	56
Володько Анастасія. МЕТАФОРА В ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ АНДРІЯ КУЗЬМЕНКА.....	64
Дячук Вікторія, Шкарбан Тамара. ЕМОЦІЙНО ЗАБАРВЛЕНА ЛЕКСИКА ЯК ОЗНАКА ІДЮСТИЛЮ ОКСАНИ ЗАБУЖКО.....	70
Кравець Євгенія. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ М. ВІНГРАНОВСЬКОГО (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТЕЙ «СІРОМАНЕЦЬ», «ПЕРВІНКА», «КІНЬ НА ВЕЧІРНІЙ ЗОРІ»).....	76
Кузьмич Оксана, Муляр Тетяна. СТИЛЕТВІРНА Й ТЕКСТОТВІРНА РОЛЬ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В РОМАНІ В. ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА».....	83
Лясковська Аліна. ПЕРЕКЛАДИ ТВОРІВ С. ЛЕМА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ....	92

Ричагівська Юлія, Захарчук Ольга. ХУДОЖНІ ФУНКЦІЇ ДІАЛЕКТИЗМІВ У РОМАНІ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «ТРОЩА».....100

Совтис Наталія, Цапук Ангеліна. ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» У ХУДОЖНЬОМУ ОСМИСЛЕННІ ТЕМИ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО).....105

Стельмах Антоніна. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ЯК НАУКИ.....117

Шершун Богдана. ХУДОЖНІСТЬ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ЯК ДЖЕРЕЛО СТИЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....124

РОЗДІЛ 3

НЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИЙ І ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ

Адах Наталія, Котович Мар'яна. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ ІМЕННИКІВ ПАВЛА ВОЛЬВАЧА.....139

Вокальчук Євген, Парницька Ірина, Хом'якова Марта. МАТЕРІАЛИ ДО «СЛОВНИКА УКРАЇНСЬКОГО СПРОТИВУ (НЕОЛОГІЯ ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2023 РОКІВ)».....147

Дрегель Тетяна. НЕОЛОГІЗМИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЇ.....156

Кулик Ірина. НЕОЛОГІЯ СУЧАСНИХ ПОЕТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ.....163

Лобач Валерія. НЕОЛОГІЗМИ ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2023 РОКІВ...169

Нагорна Юлія. СЛОВОТВІРНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ НОВОТВОРІВ У ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОЇ ПОСТМОДЕРНОЇ ПРОЗИ.....179

Нивчик Зоряна. ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ОПИС НЕОЛОГІЗМІВ ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014–2023 РОКІВ (словникові матеріали).....186

Савицька Катерина. СЛОВОТВОРЧІСТЬ ВАЛЕНТИНИ ЛЮЛІЧ ТА НАТАЛІЇ ДЕМЕДЮК ДОБИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ 2014-2023 РР. (ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ).....204

РОЗДІЛ 4

МОВНА ОСВІТА Й КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

Коваль Марина. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....210

Колеснікова Юлія. МОВНА ОСВІТА І КУЛЬТУРА МОВИ ЯК СКЛАДОВІ КУЛЬТУРНОЇ ДЕОКУПАЦІЇ ДОНБАСУ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	215
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	221
ЗМІСТ.....	223

Наукове видання

ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Збірник наукових праць «Лінгвістичні студії молодих дослідників»

Випуск 13

Головний редактор *Волос Н. П.*

Заступники головного редактора *Адах Н. А., Гаврилюк Н. В., Ричагівська Ю. Є.*

Відповідальна за випуск *Волос Н. П.*

У дизайні обкладинки використано портрет професора К. Ф. Шульжука (автор – О. Г. Сорока)

Лінгвістичні студії молодих дослідників: Збірник наукових праць. Рівне : РДГУ. Вип. 13. 2023. 226 с.

Linguistic Studies of Young Researchers: A Collection of Scientific Works. Rivne : RSHU. Vol. 13. 2023. p.226.

The collection includes articles of students and masters, postgraduates, candidates and doctors of philological sciences. The works dealt with topical issues of the grammar of the modern Ukrainian language, lexicology, neology, linguocultural and comparative studies.

It is intended for teachers, postgraduates, students of philology, schoolchildren.

Адреса редколегії:

кафедра української мови імені професора К. Ф. Шульжука
Рівненського державного гуманітарного університету, вул. Пластова, 31, м. Рівне, 33000.